

СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ПАСИВНИХ КОНСТРУКЦІЙ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Passiv є однією з граматичних категорій, яка викликає труднощі під час перекладу з німецької мови на українську, оскільки пасивні конструкції в німецькій мові більш поширені, ніж в українській [1, с. 46]. Особливо вони поширені в спеціальних текстах, коли важлива сама дія. Виконувача дії при цьому можна не вказувати, оскільки він або не є важливим, або є невідомим, або автор чомусь не хоче його згадувати.

Форми Passiv в німецькій мові утворюються за допомогою допоміжного дієслова *werden* у відповідній часовій формі та *Partizip II* смислового дієслова:

Präsens Passiv = *Die neue Ausstellung wird eröffnet.*

Präteritum Passiv = *Die neue Ausstellung wurde eröffnet.*

Perfekt Passiv = *Die neue Ausstellung ist eröffnet worden.*

Plusquamperfekt Passiv = *Die neue Ausstellung war eröffnet worden.*

Futurum I Passiv = *Die neue Ausstellung wird eröffnet werden.*

До текста, який підлягає перекладу, виставляють такі вимоги, як передача в якомога більшому об'ємі змісту оригіналу як єдиного цілого і відповідність нормам мови перекладу [2, с. 129]. Більш вузька сфера поширення Passiv в українській мові обумовлює необхідність пошуку способу перекладу пасивних конструкцій з німецької мови на українську для досягнення комунікативної еквівалентності перекладу. Н.І.Дзенс дає наступну класифікацію способів перекладу пасивних конструкцій на українську мову, наводячи приклади переважно з художньої літератури:

1. Приблизний / аналогічний переклад

1.1. За допомогою зворотніх дієслів: *Die neuen Wege werden angelegt.* – **Прокладаються нові дороги.**

1.2. Дієприкметником з дієсловом «бути»: *Er wurde vom Autor eingeladen.* – **Він був запрошений автором.**

2. Граматичні трансформації:

2.1. Переклад активною формою дієслова:

а) неозначено-особовим реченням: *Wo gehobelt wird, fallen Späne.* – **Ліс рубають, тріски летять.**

б) активним реченням з трансформацією непрямого додатка пасивного речення (при тричленному Passiv) в суб'єкт активного речення: *Es wird von den Jugendlichen getanzt.* – **Молодь танцює.**

в) активним реченням з підставленням підмета, який не виражений в начальному реченні (при двочленному пасиві): *Jetzt wird sich hingelegt!* – **А зараз ми ляжемо / ти ляжеш спати!**

г) безособовим реченням: *Er wurde vom Blitz getroffen.* – *Его вбило блискавкою.*

2.2. Переклад за допомогою інфінітива: *Jetzt wird sich gewaschen!* – *А зараз – вмиватися!*

3. Лексико-граматичні трансформації (перетворення безособового пасивного речення шляхом заміни дієслова на сполучення «віддієслівний іменник + десемантизоване дієслово в активній чи пасивній формі»): *Verhandelt wurde unter Ausschuss der Öffentlichkeit.* – *Проходили судові засідання за закритими дверима. // Судові засідання проводились за закритими дверима.*

4. Комплексні трансформації (повне перетворення конструкції під час перекладу) [2, с. 280-283].

Згідно з аналізом способів перекладу (за Н.І.Дзенсом) найбільш поширеним є приблизний переклад пасивних конструкцій. Так, переклад присудка дієприкметником з дієсловом «бути» використовувався в 31,3 % випадків: *Gleichzeitig wurden 552,9 Milliarden Dollar ins Land hinein transferiert.* – *Одночасно в країну було направлено 552,9 млрд. доларів.*

Із такою ж частотою використовується переклад за допомогою зворотніх дієслів. Наприклад: *Und jetzt wird über die Details verhandelt.* – *А зараз обговорюються деталі.*

Третій за частотою вживання спосіб перекладу – переклад пасивного речення неозначено-особовим реченням. Наприклад: *Wilhelm wurde nur seines Postens enthoben.* – *У Вільгельма забрали лише його посаду.*

Наступним способом перекладу за частотою вживання є перетворення безособового пасивного речення шляхом заміни дієслова на конструкцію «віддієслівний іменник + десемантизоване дієслово»: *Wozu werden dann aber allenthalben Konzilsjubiläen begangen?* – *Навіщо тоді скрізь проводити урочистості на честь річниці собора?*

Найменша кількість пасивних речень перекладається активним реченням. Наприклад: *1809 wurde er von Jérôme Bonaparte im Königreich Westphalen in den Staatsrat berufen.* – *У 1809 році Жером Бонапарт призвав його до державної ради королевства Вестфалії.*

Отже, у більшості випадків використовується приблизний переклад пасивних конструкцій. Різноманітні трансформації вживаються лише тоді, коли речення, яке перекладається на українську мову, при збереженні пасивної форми звучить неприродно.

Література

1. Архипов А.Ф. Письменный перевод с немецкого языка на русский язык: учебное пособие / А.Ф. Архипов. – М.: КДУ, 2008. – 336 с.
2. Дзенс Н.И. Теория и практика перевода: учебное пособие / Н.И. Дзенс, И.Р. Перевышина, В.А. Кошкарров. – СПб.: Антология, 2007. – 560 с.